دیداری پێشەوای مەزن، قازی محەممەدی نەمر

لە خەیابانێ دەمدی هەر دوودوو و سێسێ سەربازی تفەنگبەدەست دەهاتن و دەڕۆیین. لام وابوو دەیانەویست خۆیان بنوێنن و دەراوان بەتاقی بکەنەوە.

بە پێش شارەداری ئێستادا تێپەڕیم. مەحکەمەی قازی وەک لە بیرم مابێ، لە بەرامبەر باشگای ئەفسەرانی ئەوکات و دادگای ئێستا، لە بەری جنووبییەوە لە سەر بستوو و بلێندایەکی بوو. کە بۆی وەسەردەکەوتی، جێجێ پلیکانی لێ هەلبەسترابوو، جێجێش پێگۆڕکە بوو هەتا دەگەیشتە مەحکەمەی قازی. لەژێللا کە وەسەردەکەوتم، بەفری باریوی دوێشەو شەقلی نەشکابوو و شوێنەوارێکی لێ دیار نەبوو. پلیکانەکانم بڕی، پێگۆڕکەکانیشم بە دووی یەکدا پێوا و گەیشتمە دەرکی مەحکەمە. دەرکی پێشەوەم کردەوە، وەتاغێکی چکۆلە کە جێی چاپەز و سەماوەر و چا بوو؛ دیتم کاک «محەممەدی عەزیزمیرزا» کە کاربەدەستی لەمێژینەی بنەماڵەی قازی بوو و بە کاری ملک و دێیەکانی «قاڕنجە» و «سەوزی» ڕادەگەیی، لە بن سەماوەرەکە دانیشتووە. کاک محەممەد زۆرجاران دەهاتە شێخالی و میوانی من دەبوو، زۆرم خۆشدەویست، پیاوێکی تێگەیشتوو و ئاقڵ و لەسەرەخۆ بوو، هەربۆیە پێشەوا زیاتر لە لای خۆی دەیهێشتەوە. کە

ئەمنی دی، دیار بوو سەری سوڕمابوو، لەو دەمانەدا ئەمن و ئێرە؟ لەبەرم هەستا و دوای بەخێرهێنان، چەکمەکانی کێشام و دایکەندن. دەی چۆنی و چۆنی و ئەتۆ و ئێرە؟ کوتم کاکە محەممەد سەرسوڕمان و پرسیار لە جێی خۆی و بۆ دوایە، جارێ پێم بڵێ پێشەوا لە کوێیە و چۆنی زیارەت بکەم؟ دەرکی مەحکەمەی پێشاندام و کوتی: «لێرەیە و هەر بەتەنیایە و کەسی لا نیە و کاتێکی باش هاتووی بۆ زیارەتی، لە ژوورێ بەتەنێ قەدەمان لێدەدا.» گریان لە ئەوکی گیرابوو، دیار بوو ڕۆژگاری نالەبار پەرۆشی کردبوو. بێ‌هەستێکی دەرکی مەحکەمەی بۆ کردمەوە. دەرکە دەنگی نەهات. پێشەوا لە حاستی دەرکەکەوە دەگەڕاوە بۆ ئەوسەری هۆدەکە. لام وایە ١٢میتر زیاتر درێژایی ژووری مەحکەمە بوو. سەری بەردابۆوە و هەنگاوی بەئەسپایی دەهاویشت و لە پشتەوە بە هەر دوو دەستی کایەی بە دەنکی تەسبیحەکەی دەکرد و دەیهاویشتن. لە لای دەرکەوە لە حاستی خۆم ڕاوەستام هەتا وەرسووڕێ و بگەڕێتەوە. گەیشتە ئەوسەری سالۆنەکە و گەڕایەوە. ئەمنی دی کە بە دەرکەوە ڕاوەستابووم، زەردەیەکی هاتە سەر لێوی. ئەوە سێهەمین جار بوو کە ئەمنی دەدی، ناسیمییەوە، چوومە پێشێ، چەند هەنگاو هاتبووە خوارێ. لە نێوەڕاستی سالۆنەکە گەیشتمێ. دەستیم ماچ کرد، ئەولاوئەولای ماچ کردم، دەستی بەرنەدام، کوتی: «عەتری گلۆڵانی لەم کاتانەدا بۆ هاتوویە ئێرە؟» کوتم: جەنابی پێشەوا بۆخۆشم ئاواتی زیارەتم بوو، بەڵان حاجی حەمەدئاغای شێخاڵی بەپێویستی زانی بێمە خزمەتت، لە خۆی نیگەرانە، دەیەوێ بزانێ داهاتوو چی لێدێ؟ دەوڵەت چ لە خەلکی دەکا؟ دەوڵەت چی لێدێ؟ پێشەوا کوتی: «سەدرولئیسلام بۆی گێڕامەوە کە هاتبووە سەقز، سەرتیپ هومایوونی، حاجی حەمەدئاغا و هەژاری ئازاد کردبوون. ئەوە حاجی ئاغا هاتۆتەوە، ئەدی هەژار چی لێهاتووە؟» کوتم: حاجی ئاغا فەرمووی کە بە هاتنی جەنابی سەدر ئازاد کراین، هەژار وا هەڵات کە نەمزانی چی لێهات و بۆکوێ چوو. پێشەوا بە نارەحەتی و پەژارەوە کوتی: «هەژار چاکی کردووە هەڵاتووە. عەتری، ئەتۆ و هێمن و ئەوانی دیکەش کە هۆنراوە و نووسراوەکانتان لە ڕۆژنامەی کوردستان یان گۆوار و پەرتووکاندا بلاو بۆتەوە، دەبێ بە چاکی خۆتان بپارێزن، جارێ لە ڕووی دەوڵەت بێ ڕواڵەت بن.»

گوتم: جەنابی پێشەوا، ئەوەی ئەتۆ دەیفەرمووی، لەگەڵ بیر و باوەڕی جەنابی حاجی بابەشێخ و حەمەحوسێنخان و خۆشبینییەکی ئەوان هەیانە یەکتر ناگرێتەوە و نێوانیان ئەرز و ئاسمانە؟! ئەوان پێیان وایە لە نەبوونی دەوڵەت لە ناوچەدا کار و خزمەتی گەورەیان بە ئێران کردووە. دەڵێن: کاتێک دەوڵەت هێزی وەرگرتنەوەی وڵاتی لە دەس داگیرکاراندا هاتەوە بەری، ئێمە بێدەردەسەر، بە ئامێزی ئاواڵەوە بە پیریانەوە چووین، بێ کێشە و هەرا و هەڵلا مەڵبەندمان خستەوە باوەشیان؟!

پێشەوا دەستی هەر بەرنەدابووم کە ئەم قسانەم بۆ دەگێڕاوە. هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا، بڕێک پیشی خواردەوە. لەسەر بەراوردی ئەوان (حاجی بابەشێخ و حەمە حوسێن خان) نەدوا کە وایە یان وا نیە. باسکی گرتم کێشامی بۆ لای پەنجەرەیەکی کە بەرەو شانی ڕاستی خوار ببایەوە، دەیڕوانییە چەمسەری مەیدانی چوار چرایە؛ نەمدەزانی دەیهەوێ بڵێ چی و چی لە دڵدایە بیدرکێنێ؟

لە پێش پەنجەرەکە بڕێک خوار بۆوە بۆ لای مەیدانی چوارچرا. کوتی: «کوڕم عەتری، مەیدانی چوارچرا دەزانی؟» کوتم: بەڵێ. کوتی: «ئێوە دەبینن قازی محەممەد لەو مەیدانە ئیعدام دەکرێ. بۆیە ئەوەی دەڵێم هەتا کوردستان، هەتا نەتەوەی کورد پێبزانن کە قازی محەممەد فریوی نەخوارد، هەڵخەڵەتاوی وادەی بێجێ نەبوو. ئەوەی بە ئێوە دەڵێم بۆ تاریخ و وڵاتەکەتانی بگێڕنەوە. بنووسن کە قازی نە فریوی خوارد، نە هەڵخەڵەتا، بەڵکوو ویستی خۆی فیدای ئارمانی نەتەوەی کورد بکا. ئەو ئارمانانەی کە کۆمەڵەی (ژ.ک) و حیزبی دێموکراتی کوردستان بناغەی دارشت و شوورەی کێشا. ئەمن نامێنم، بەڵان ئەو ئۆقیانووسە ئیرادە و ئاواتە گەورەی نەتەوەی کورد، کوا بە خاکەنازێک خۆڵەمێش و زیلەمۆی ناڕەوای نەیاران خاپوور دەکرێ؟ ئەوانە بۆیە بە تۆ دەڵێم، ئێوە نەسلی داهاتوون، ئەو نەسلەی کە باری داخوازی ئێمەی ڕابردوو و لە دەستانچوو دەکەوێتە سەر شانی ئێوە، سەر ئەستۆی ئێوە.»

بیری لێبکەوە، ئەمن لاوێکی کەمتر لە بیست ساڵ تەمەن کە تەواوی هومێد و ئاواتی داهاتووی خۆی و نەتەوەی کورد لە دیمەنی ئینسانێکی وەک پێشەوادا

پەرەی گرتبێ، پشکووتبێ و گەشابێتەوە، لەپڕ و لەنەکاو، نەوایەکی وا دڵتەزێن و نیدایەکی وا هەستبزوێن بە گوێ و دڵ و رووحی ئاشنا بێ، دەبێ چ حاڵێکی بێ و چ پەژارەیەک روو لە رەوانی ناکاوی بکا؟! کوتم: جەنابی پێشەوا، کاتێک درۆ و دەلەسە و فێڵ و تەڵەکەی نەیاران و بەدخوازان ئاوا بۆ تۆ روون و ئاشکرایە، بۆچی وەکوو «پیشەوەری» و «غولام یەحیا» و ئەوانی دیکە، مەڵبەندت بەجێنەهێشت و نەرۆیشتی؟ فەرمووی: «کوڕم، ئەوە زۆرجوان دیارە. کە تێبگەی و لێم وەرگری و بیگەیەنییە هاوڕاز و ئاواڵ و هاوبازەکانت، ئەویش ئەوەیە، مەسەلەی نیشتمان و کۆمەڵەی (ژ.ک) و حیزبی دێموکراتی کوردستان، شتێک بوون بەتەواوی رایەڵوپۆی دەسکردی بنەماڵەی قازی و شەخسی خۆم بوو و هەر خانەوادەی قازیش دەبێ تاوانی غەرامەت و کەفارەتی ئەو غائیلە ببژێرن. ئەگەر ئەمن رۆیبام و مەڵبەندم بەجێهێشتبا، سەدان کەس و ئەشخاس بەو تاوانە سزا دەدران و ئیعدام دەکران، بەڵان ئێستا ئەمن ماومەوە کە تەواوی ئەو تاوانانە وەئەستۆی خۆم گرم. عەتری، ئێستا لاتان وانەبێ ناتوانم بڕۆم و خۆم دەرباز بکەم، بارزانی ئەوە لە دێی «دریاز» کۆ بوونەوە و هەر ئەوشۆ «مەلامستەفا بارزانی» پیاوی ناردبوو ئەگەر حازرە لەگەڵمان بێ، دەنێرم بیهێنن بۆ نێو عێلی بارزانی. جوابم بۆ ناردەوە و کوتم جەنابی مەلا مستەفا، ئەتۆ عێل و تەباری خۆت خڕوپڕ لەگەڵە، یان پێکەوە دەژین، یان پێکەوە دەمرن. بەڵان ئەمنی سەد سەر و هەزار بەرە، کێ بێنم و کێ بەجێ بێڵم!؟ ئەوەی دەکرێ لەگەڵ خۆمی بخەم، تەنیا گیانێکی نەحەساوەی لە سەر لێوانە، ئەوەی دەبێ بەجێیان بێڵم، گەلە، نەتەوەیە، ئاو و گڵی نیشتمانە. نیشتمانێکی کە پەیمانی پێناوداریم هەتا ئاخرین نەفەس لەگەڵ بەستووە.

«من هماندم که وضو ساختم از چشمه عشق چار تکبیر زدم یکسره بر هر چه که هست!»

دیمەن و سیمای پێشەوا لە پێش چاوم گۆڕا. گلێنەی چاوەکانم پڕ بوون لە فرمێسکی گەش. لە نێو گولاوی فرمێسکاندا، رواڵەتی پێشەوا دەبوو بە خەرمانەیەکی رووناک و بەربلاو، پێم وابوو رووحێکە، رەوانێکە، لە قالبی ریسالەتێکی پێئەسپێردراو هاتۆتە دیمەنەوە. دەیهەوێ ژیان و گیانی خۆی لە پێناوی ئەسپاردەکەیدا بسووتێنێ و بیتاوێنێتەوە. نازانم بە چاوی فرمێسکاوییەوە لە چ حاڵێکدا بووم. پێشەوا تێیڕوانیم، تێمگەیشت کە

واتەکانی، منی ڕاداوەتە دنیایەکی دیکە. بۆ ئەوەی چلۆنیەتی باسەکە بگۆڕێ، فەرمووی: «عەتری بە حاجی حەمەدئاغا بڵێ، ئەو لە خۆی نیگەران نەبێ. قەزا و بەلاگێڕەوەی هەموان ئەمنم و خانەوادەی قازی. بەڵان شوورەی قەڵایەکی کە ئەمن دامڕشتووە، وەک شوێنەواری لەمێژینە، ئەگەر چەرخ و خولی زەمانیش تێکیبڕووخێنێ، بناغە و ئاسەواری هەر دەمێنێ و زەین و سەرنجی نەتەوەی کات و داهاتوو بۆ لای خۆی هەر ڕادەکێشێ و هەستوخوستیان تەکان دەدا.»

ئەمن قسەم بۆ نەدەکرا، هێرشی گرپەی گریان، ئەوک و گەرووی بەستبووم. وتەیەکم نەمابوو بیلێم. دەستیم گرت ماچی بکەم، نەیهێشت، ئەو ماچی کردم. گەرمای لێوی و سڕی فرمێسک کە بە سەر و ڕوومەتمدا دەڕژا و ئەوە ٥٧ ساڵ لەو ڕۆژە تێدەپەڕێ، ئێستاش کە تەمەنم بۆتە ٧٧ساڵ، تین و بڵێسەی لێوی پێشەوا و سڕی فرمێسکەکانم، لە سەر ڕووکاری چرچ و چەوێلی خۆم هەر هەست دەکەم. قسەم بۆ نەدەکرا، لێوم دەلەرزی و دەبزووت، بەڵان نە بۆ وتە و وتار، گڕ و کڵپەی دەروون هرووژمی هێنابووە سەر لێواری زار و زمانم. وەک کەسیرەی نێو کڕێوەی کوێستان ددانم چفت کردبوو هەتا لێک نەدرێن و نەبێتە ددانەتەقە.

پێشەوا لە دیمەنی دژ و داماو و داتەکیومڕا، زانی لە وەی پەرۆشترم کە بە لاواندنەوە بێمەوە سەرەخۆ. هاتە پێشێ و دەستی لە سەر شانم دانا و کوتی: «کاک عەتری، ئەوانەی لەسەری دواوم، بە شاعیران و ڕووناکبیرانی وڵاتی ڕابگەیەنە، بڵێ نەمان و فەوتانم لەم ئاو و خاکەی نیشتماندا، زۆر جاویدانەترە لە وەی بڕۆم و هەڵێم و ببەزم و هەرێمی بەجێ بهێڵم. ڕۆینی من، وەک لە داوای خۆم و گەلی کوردستان تۆرابم ئاوایە. ئێوە بزانن! نەتەوەی داهاتوو بزانێ! قازی محەممەد دەیهەوێ لە ڕێی نیشتماندا بمرێ و بکوژرێ، نەوەک هەڵاتووی هەڵلای دوژمنان بێ و وەک هێندێکان نەتەوە و نیشتمان بەجێ بهێڵێ!»

لە پاشان بۆ ئەوەی بەڕێم بکا، هەنگاوەکانی بەرەو دەرکەکە هەڵێنا و دەرگای کردەوە. محەممەدی عەزیز میرزا، کارداری بەوەفای پێشەوا، هەستا سەرپێ، کە ڕواڵەتی ئەمنی دی وەک مێرمنداڵێک دەچووم کە لە سەر مەیتی بابی هەڵیبچڕن و دووری بخەنەوە، چاوی پڕ بوو لە ئاو و فرمێسکی هاتە خوارێ. پێشەوا دەستی لە سەر شانی لابرم و کوتی: «محەممەد لەگەڵ ئاغای

عەتری برۆ هەتا سەر خەیابانێ نەوەک سەربازێک ڕێی پێبگرێ.» دیسان دەستیم ماچ کرد و چۆوە ژوورێ. ئەمنیش لە دوایە چەکمەکانم لە پێ کرد و بە دنیایەک پەژارەوە وەدەرکەوتم. کاک محەممەد هەتا سەر خەیابان لەگەڵم هات و وەک من چاوی بە فرمێسکانەوە گەڕاوە بۆ لای مەحکەمە.

pmnews.se